

Postmoderne jerndesign

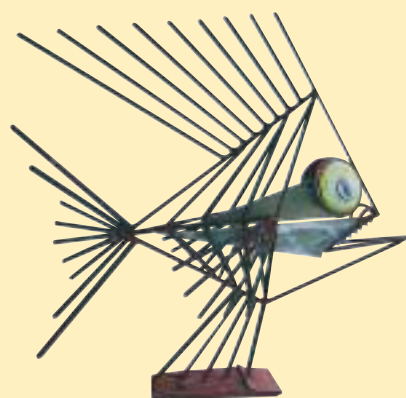

Foto: Erik Skjødt

Camilla og Jan Warholm lager kunsthåndverk og skulpturer av jern på utradisjonelt vis og etter egen design. Mange av gjenstandene har så myke former at det er vanskelig å tro at materialet er jern! Jernet bøyes kaldt og sveises sammen, og deretter brukes en spesiell malings-teknikk. Levende lys benyttes for å få frem mønster og farger. Arbeidene har stor spredning både i form og tema - Jan er spesielt interessert i organiske former fra havet, mens Camilla arbeider mye med jern i kombinasjon med speil.

Foto: Erik Skjødt

Midgard historisk senter egner seg godt for arrangementer som kurs, møter, mindre konferanser og selskap – ta kontakt!

Se vårt høstprogram på

www.midgardsenteret.no

Forespørsler og billettbestilling:

Tlf 33 07 18 50, kl. 0800 – 17.00
Faks: 33 07 08 07
E-post: info@midgardsenteret.no

Midgard historisk senter og Borreparken er Vestfolds tusenårssted

Børrestadveien 24, 3290 Stavem, tlf: 33 19 85 90

Form & funksjon
smeden og jernet gjennom 1000 år
26. oktober – 23. november • 2002

Tusen år gamle funngjenstander og nye sverd smidd på gammelt vis

Mange funn fra vikingtiden er kommet for dagen i Vestfold og Telemark, og vi viser utvalgte våpen og redskaper. Over 1000 år i jorda setter spor. Den prakt og glans som vikingtidens gjenstander en gang hadde, kan gjenoppleves på utstillingen gjennom arbeidene til smeden Hans Johnny Hansen. Nysmidde kopier av lamper, lanser, gryter og praktsverd fra vikingtiden blir stilt ut ved siden av originalmaterialet.

Sverd fra første halvdel av 800-tallet ved siden av et nytt med mønstersmidde klinge.

Flunkende nytt mønstersmidde sverd holdt av en liten jerndrage.

Kopi av oljelampe fra Osebergfunnet.

Det er umulig å tenke seg vikingtiden uten jernnagler til skipsskrogene.

Kopi av øks fra yngre jernalder.

Takk til Telemark Museum og Vestfold Fylkesmuseum for utlån av gjenstander!
Takk til Mekonnen Wolday for fotografering av gjenstandene.

Soltyggeren og gnistregnet

Jeg våknet med et rykk. Det kom fremmede, taktfaste lyder fra smia litt bortenfor tunet. Den hadde ikke vært i bruk siden bestefars guttedager. Jeg stod opp, kledde på meg og gikk ut. Det var mørkt og høstluften var kald og klar. Lydene ble sterkere, det måtte være hammer-slag. Jeg listet meg forsiktig bort til smia og tittet inn gjennom dørsprekken. Der inne stod en dverg travelt opptatt ved ambolten. Plutselig så han opp og stirret rett på meg. «Ikke vær redd,» sa han. «Jeg heter Durin, og nå skal jeg ta deg med på en liten omvisning.» Så tok han meg i hånden og førte meg ut i natten, forbi jordet og ut i marka.

Vi kom til den store myra, og der var det livlig aktivitet ledet av Bivur. 20 dverger arbeidet i lyset fra flere bål. Jeg kunne se at det var gravd en sjakt i myra, og at det lå stabler med torvstykker langs kanten. Dvergene hentet stadig mer torv som de la på et stort bål på fjellet. Av og til rakte de ut bålet og spadde den røde sanden over i ei tønne.

I kanten av myra stod det en stor ovn av leire. Det var full fyr i ovnen, og dvergene la rød sand og trekull i toppen av den. Fire dverger trakk på to store blåsebelger. Fire andre hadde pause fra arbeidet og klappet takten, slik at belgråkkerne holdt jevnt tempo og jevn temperatur i ovnen. «Hva driver de med?» spurte jeg. «Her lager vi råjern,» svarte Durin. Han så litt stresset ut og tilføyde: «Vi må videre.»

Vi fikk med oss to tunge jernstykker som så ut som overkjørte pinnsvin og gikk tilbake mot gården. Et stykke bak smia hørte vi lyden av sleggeslag og klapp. Jeg hadde ikke vært så mye bak smia før, for jeg trodde det bare var krattskog der. Men her var det hektisk aktivitet. Det stod en ovn her også, mindre enn den på myra. Fire dverger trampet blåsebelger og fire dverger klappet takten.

«Hva gjør de?» hvisket jeg til Durin. «De gjør det bløte råjernet om til stål,» svarte han. «Men hvordan gjør de det, da?» undret jeg. «Der borte brenner de bein til kull som de knuser,» sa han og pekte. «Men hvor får dere beina fra, da?» spurte jeg. «Av og til forsvinner buskap, av og til forsvinner folk, og av og til henter vi i haugene. Mer vil jeg ikke si om den saken,» sa Durin. «Men det knuste beinkullet legger vi sammen med tynne jernstenger i pakninger av leire. Så legger vi pakningene i ovnen, hvor flammene må være oransje. Ikke gule, ikke røde, men oransje, hele natten.» Svetten rant nedover den rynkete pannen hans, og han stod og trippet utålmodig.

«Hvorfor har dere så dårlig tid?» spurte jeg. Durin suknet og så seg rundt til alle kanter. «Jeg burde egentlig ikke fortelle deg dette,» hvisket han, «men en dag kom en mann over Dvalin og meg i skogen, og ved hjelp av runer kastet han trolldom over oss. Vi kan bare bli fri fra hans makt hvis vi smir det beste sverdet som noen gang er smidd, og gir det til ham.» «Vet du hvem han er?» spurte jeg. «Ja,» svarte Durin og skalv lett. «Men nå har jeg ikke tid til mer prat, jeg har en jobb å gjøre.» Han fikk med seg noen tynne stålstenger og langet ut tilbake mot smia.

Der inne stod det flere dverger og smidde, men de stanset da vi kom inn. Uten et ord gav de plassen ved ambolten til Durin, det var tydelig at det var han som var mestersmeden. «Ta på deg dette,» sa han og gav meg et lærforfle. «Det beskytter mot soltyggerens stikkende ild.» Jeg skjønte ikke hva han mente, men gjorde som han sa. «Nå skal vi sveise stålstykkene sammen med stykker av mykere jern,» sa Durin og drysset lys kvartssand på jernet

og stålet som lå og glødet hvitt i essa. Essa var den minste av de tre ovnene jeg hadde sett, og det stod bare to dverger ved blåsebelgene.

Durin tok raskt opp to hvitglødende stykker fra essa og la dem på ambolten. Så slo han løs på dem så sanden som han hadde drysset på de glødende stykkene sprutet utover i et gnistrende dråperegn. Det viste seg at lærforkelet beskyttet oss. Han bøyde og brettet jernstykket, strødde på mer kvartssand og sveiset flere mindre jern- og stålstykker sammen til et større. Han arbeidet så konsentrert og presist at jeg ikke torde å forstyrre ham med spørsmål.

Hvor lenge han holdt på, vet jeg ikke, men han brettet sammen og strekte ut klingens på sverdet nesten hundre ganger. Endelig var han visst fornøyd. «Er det bra nok nå?» spurte jeg. Durin

nikket. «Dette sverdet kan ikke brette og ikke ruste, og det skjærer i stein som om det var tøy,» svarte han. «Da må mannen som tvang dere til å lage dette, bli lykkelig,» sa jeg. «Både ja og nei,» svarte dvergen med et ondskapsfullt flir. «Seier følger sverdet i tvekamp og krig, og hver gang noen trekker det opp av skjeden, bringer det død.» «Men hvorfor har dere laget det slik?» spurte jeg. «Fordi det er bestemt, og fordi han som tvang oss visste at vi ville gjøre det,» svarte Durin og tørket hendene på forkleet. «Han er ikke enøyd for ingen ting!»

Jeg våknet med et rykk. Skitten på hendene og med klærne på. Jeg løp bort til smia og rev opp døra. Alt var som før, fra bestefars guttedager. Ikke et spor av dverger eller sverd, blåsebelger eller jern. Men ambolten var fremdeles varm.

Jeg gikk ut bak smia, men der var det bare to små forhøyninger med kratt og mose på. Sint sparket jeg til den ene og flerret av mosen, og restene etter en ovn kom til syne. I den andre haugen lå det gammelt jernslag.

Opprømt og forundret løp jeg til myra. Jeg kunne skimte noen groper i bakken, og deler av berget var sprukket opp, slik det blir av varme. I kanten av myra fant jeg rester etter en ovn. Men alt var dekket av mose og hadde sikkert ligget der tusen år, kanskje lenger. Jeg grøsset og gikk tilbake til gården, langs skogsbilveien.

En bil passerte i sakte fart. Den nøyde mannen bak rattet hilste.

Eventyret er skrevet av Terje Gansum

